Цветанка Аврамова
(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

Изразяване на посесивност (притежателност) в производната субстантивна лексика в българския и чешкия език

0.1. Според изследователите едва ли в някоя друга езикова категория се проявява така ярко „егоцентричността“ или „антропоцентричността“ на естествения език, както в категорията посесивност (Иванов, 1989, с. 6). Посесивността (притежателността)¹ се смята за универсална понятийна категория, изразяваща се в отношение между две същности – **собственик** (possessor = посесор) и **притежавано** (possessum = посесум) (вж. Иванов, 1989; Младенова, 2017, с. 10 и цит. там литература). Към отношението на *притежание/принадлежност* отнасям и отношението *произход*². Споделям схващането, че както посесорът, така и посесумът могат да бъдат одушевена или неодушевена субстанция.

¹ В настоящото изследване термините *посесивност* и *притежателност* се използват като синоними.

² За изразяването на притежание/произход при някои деминутивни суфикси в германските и славянските езици в диахронен план вж. Петров, 2017.

В славянските (и балканските) езици посесивността се изразява на различни езикови равнища, които са проучени в нееднаква степен. Във фокуса на изследователския интерес най-често са граматичните средства за изразяване на посесивност, докато семантичните аспекти попадат в центъра на вниманието едва през последните десетилетия (Младенова, 2017).³ На словообразователно равнище в славянските езици посесивността обикновено се свързва със „суфиксите на притежателните прилагателни, префиксите на прилагателните със значение за отрицателна принадлежност, афиксите и др. средства за образуване на сложни думи с посесивно значение: *мамин брат, безусый юнец, коротконогий человек*“ (вж. по-подробно Иванов, 1989, с. 112 и сл.; срв. също Костадинова, 2008, сс. 36–46), както и с някои глаголни префикси (Младенова, 2017). В субстантивната лексика посесивността почти не е изследвана. В монографията *Категория посесивности в славянских и балканских языках* (Иванов, 1989) за посесивност при съществителните имена се споменава единствено при сложните съществителни собствени от типа бълг. *Петровден, Ботевград*, срх. *Кнешипоље* (= *Кнежје (кнезово) поље*), рус. *Ленинград*, както и при нарицателни апозитивни конструкции („сложни съществителни, образувани от основи на две съществителни без интерфикс и суфикс“) от типа *помощник-кмет, помощник-министър, помощник-аптекарка, заместник-министър* и др. (Иванов, 1989, сс. 209–210). В изследването на М. Костадинова *Опозицията свой/чужд в чешкия и българския език* е разгледан още един тип съществителни за изразяване на притежателност, назоваващи омъжените жени според професията или поста на техните съпрузи (Костадинова, 2008, с. 46; вж. т. 1.2.1.).

На речево равнище в българския език посесивност се изразява и с помощта на категорията определеност – чрез прибавяне на грамемата определителен член, срв. *Жената* (= ‘моята жена / жена ми’) *е болна*. Тази грамема обаче не е задължителна, т.е., както посочва Цв. Георгиева, посесорът може да има нулево означение, като той може да съвпада или да не съвпада с говорещото лице, срв. напр. *Майка* [= ‘моята/нашата

³ Съществен принос в запълването на тази празнота е изследването на М. Младенова *Семантика на посесивните глаголи в българския, чешкия и руския език* (Младенова, 2017), която съпоставя глаголите за притежание в българския, чешкия и руския език в четири синхронни среза [началния период на книжовна дейност (X–XI в.), XIV в., XVII в. и съвременното състояние – XX–XXI в.], с оглед на функционирането им в речта.

майка // майка ми/ни'] говори по телефона.; *Не казвай на дядо* [= 'моя/нашия дядо//дядо ми/ни']!; *Ще извикаме баба* [= 'моята/нашата баба // баба ми/ни'] (посесорът съвпада с говорещото лице) и *Не казвай на дядо!* 'своя дядо // дядо си' (посесорът не съвпада с говорещото лице) (вж. по-подробно Георгиева, 2016, сс. 117–118).

В чешкия език посесорът има нулево означение, срв. *Maminka* [= 'моје maminka'] *přišla* (посесорът съвпада с говорещото лице). *Neříkej to mamince!* [= 'své mamince'] (посесорът не съвпада с говорещото лице).

В изследването си *Родството и роднинските названия в българския език (семантика и лексикографско представяне)* Цв. Георгиева посочва различни типове роднински названия, изразяващи посесивност, вкл. т. нар. несъщински роднински названия, сред които субстантивирани притежателни и възвратно-притежателни местоимения (*моят, твоят, твоите, нашите, вашите, своите* и др.) (вж. по-подробно Георгиева, 2016).

Беглите ми наблюдения върху субстантивното словообразуване на славянските езици показват, че посесивността се изразява при много повече от споменатите в достъпната ми научна литература производни съществителни. Настоящото изследване е опит да бъдат систематизирани някои прояви на посесивност при съществителните, получени чрез деривация⁴ и универбиране⁵ в българския и чешкия език; на композитумите следва да бъде обърнато внимание в отделно изследване. Краткостта на изложението не позволява детайлното разглеждане на проблематиката, а само нейното най-общо маркиране.

0.2. Изследователите обръщат внимание на съществуващата нееднородност в структурата на посесивността като езикова категория. Изтъква се, че наред с категориални, притежателност се изразява и с некатегориални езикови средства, които, от своя страна, също могат да бъдат диференцирани в зависимост от семантиката на посесора (наличието или отсъствието в него на признаците 'одушевеност' ~ 'неодушевеност', 'персоналност' ~ 'неперсоналност', 'конкретност' ~ 'абстрактност'), и от семантиката на посесума, който може да се характеризира с по-голяма

⁴ Има се предвид словообразователният начин деривация (= деривация в тесен смисъл); в широк смисъл деривация е синоним на словопроизводство (образуване на думи) изобщо.

⁵ За универбирането вж. Аврамова, 2018.

или по-малка степен на отчуждаемост от съответния посесор (Иванов, 1989, с. 44). Принадлежността/собствеността традиционно се разделя на отчуждаема и неотчуждаема (вж. Иванов, 1989; Младенова, 2017, с. 13 и цит. там литература), но между двата типа понякога е трудно да се прокара рязка граница (Младенова, 2017, с. 13).

Една от характеристиките на посесивността е нейната рекурсивност (обратимост) – в зависимост от гледната точка (на посесора или на посесума) посесивността може да се разглежда като отношение на притежание (X има/притежава Y) и на принадлежност (Y принадлежи на X) (вж. Иванов, 1989, с. 4), като всяка от тези страни разполага със собствен набор от средства за изразяване (Иванов, 1989, с. 44).

Тези и други особености на посесивността, изследвана при притежателните местоимения, притежателните прилагателни и глаголите с посесивна семантика (вж. Иванов, 1989, с. 44), могат да се наблюдават и на равнище производна субстантивна лексика.

1.0. Като изхождам от принципното разбиране, че словообразователните категории са деривационно въплъщение на определени ономаσιологични (понятийни) категории (Dokulil, 1962, с. 75), смятам, че в субстантивното словообразуване универсалната понятийна категория посесивност се проявява на първо място чрез словообразователната категория *nomina possessiva*⁶. В зависимост от гледната точка – на притежателя или на притежаемото, в нейните рамки се открояват две субкатегории, наречени *nomina disponentis* и *nomina pertinentia*⁷, чието значение може да се представи с парафразите ‘X притежава Y’ (*nomina disponentis*) и ‘Y принадлежи на X’⁸ (*nomina pertinentia*), където X = посесор, Y = посесум⁹.

⁶ Идеята за *nomina possessiva* е почерпана от Балтова, 1988.

⁷ За тези субкатегории вж. Аврамова, 2003.

⁸ В зависимост от това какво съдържание се влага в X и Y, парафразата може да е и с обрнат знак, в случая: ‘X принадлежи на Y’, като под X се разбира посесум, а под Y – посесор.

⁹ В предишни свои разработки (Аврамова, 2003 и др.) съм разгледала *nomina disponentis* и *nomina pertinentia* като отделни словообразователни категории. Предвид на това, че и двете изразяват посесивност (отношение на притежание или принадлежност), а различна е само гледната точка – на притежателя или на притежаемото, по-адекватно е те да бъдат смятани за две подкатегории (субкатегории) на единната категория *nomina possessiva*.

1.1. За разлика от *nomina pertinentia*, субкатегорията *nomina disponentis* е монолитна – посесорът Х, изразен чрез словообразователния формант (СФ), винаги се характеризира с признака ‘+ одушевеност’, ‘+ персоналност’, а посесумът Y, изразен чрез словообразователната основа (СО), с признаците ‘– одушевеност’, ‘+ конкретност’. Към тази субкатегория се отнасят названията на лица, притежаващи определен обект, напр.: *трабантаджия* ‘този, който притежава трабант’, *голфаджия* ‘този, който притежава лек автомобил марка Голф’, *ресторантьор*₁ ‘този, който притежава ресторант’, *фирмаджия* ‘този, който притежава фирма’, *никонаджия* ‘този, който притежава фотоапарат марка Никон’; чеш. *butikář*₁ ‘ten, kdo má butik’, *džípař*₂ ‘ten, kdo má džíp’, *saunér*₁ ‘ten, kdo má saunu’, *favorista*₁ ‘ten, kdo má automobil značky Škoda Favorit’, *nokiák* и *nokiář* ‘ten, kdo má mobilní telefon značky Nokia’.

1.2. В зависимост от допълнителните семантични признаци, характеризиращи Х и Y (‘± одушевеност’, ‘± персоналност’¹⁰, ‘± пол’, ‘± конкретност’), *nomina pertinentia* се разделя на няколко семантични типа. На формално равнище при *nomina pertinentia* посесорът Х се изразява чрез СО, а посесумът Y – чрез СФ.

1.2.1. Y (‘+ одушевеност’, ‘+ персоналност’, ‘+ женски пол’) принадлежи на Х (‘+ одушевеност’, ‘+ персоналност’, ‘+ мъжки пол’)¹¹. Този семантичен тип обхваща названията на лица от женски пол, които са в съпругески отношения с лица от мъжки пол. Както е известно, съпругеските отношения са отношения на принадлежност: двамата съпрузи взаимно си принадлежат, напр. *депутатшиа*, *дипломатшиа*, *докторшиа*, *митничаршиа*, *офицершиа*, *президентшиа*, *премиершиа*; чеш. (*paní*) *doktorová*, *profesorová*, *ředitelová*, *plukovníková*, *prezidentová* и др. Същото значение изразяват и някои съществителни собствени, които обаче не са обект на изследването¹².

¹⁰ Признакът ‘персоналност’ съдържа признака ‘одушевеност’ и го конкретизира, но за по-голяма яснота тук двата признака се посочват отделно.

¹¹ В парафразите на значението са включени само признаците, релевантни за неговото определяне, т.е. в някои парафрази дадени признаци (напр. ‘пол’) отсъстват (вж. т. 1.2.3. – 1.2.6.). Признакът ‘пол’ е посочен само с конкретизациите ‘мъжки пол’, ‘женски пол’ (вж. т. 1.2.1., 1.2.2.).

¹² За сравнение ще посоча само няколко примера: *Иваница* ‘жена = съпруга на Иван’ (остар.), *Петровица* ‘жена = съпруга на Петър’ (остар.) и др.; чеш. (*paní*) *Olivová*, *Čechová*, *Pospíšilová* и др. Освен отношение на принадлежност между две лица, които са съпрузи, съществителните собствени изразяват и отношение на принадлежност

1.2.2. Y ('+ одушевеност', '+ персоналност', '+ мъжки пол') принадлежи на X ('+ одушевеност' '+ персоналност', '+ женски пол'). Назоваването на съпруга чрез името на съпругата се среща само в българския език. При нарицателните имена този тип номинация е характерен за някои роднински названия, напр. *лелѝн* 'съпруг на леля', *тетѝн* диал. 'съпруг на тетка', *зълвеник* 'съпруг на зълва'¹³.

Освен съпругеска принадлежност, в българския език може да се назовава и друг тип роднинска принадлежност, напр. *сестриник* 'син на сестрата по отношение на нейните братя и сестри'. Това съществително е получено чрез универбиране от словосъчетанието *сестрин син*, т.е. то наследява посесивната семантика от произвеждащата основа *сестрин*.

1.2.3. Y ('+ одушевеност', '+ персоналност') принадлежи на X ('+ одушевеност' '+ персоналност'). Тук се включват названията на лица, привърженици, последователи на идеите, възгледите на друго лице – създател на научно, идейно, политическо, творческо и др. направление, течение, организация, напр. *хегелианец*, *дъновист*, *йеховист*, *костовист*; чеш. *darwinista*, *jehovista*, *havlovec*, *klausovec/klausista* и др.

1.2.4. Y ('+ одушевеност', '+ персоналност') принадлежи на X ('+ конкретност', '- одушевеност'). Този семантичен тип обхваща названия за принадлежност към даден колектив, организация и под., напр. бълг. *левскар*, *цесекар*, *бесепар*, *партиец*; чеш. *spartan*, *ódeésák/odéésák*, *grínpísák*, *straník*.

1.2.5. Y ('+ одушевеност', '+ персоналност') принадлежи на (произхожда от) X ('- одушевеност', '+ конкретност'). Това са т. нар. *nomina habitatorum* – названия за принадлежност към определено място (в широк смисъл), напр. *софиянец*, *мексиканец*, *европеец*, *лондончанин*, *бургазлия*, *селянин*; чеш. *Pražan*, *Asiat*, *Portugálec*, *Američan*, *Moravan*, *ostrovan*.

1.2.6. Y ('- одушевеност', '+ конкретност') принадлежи на (произхожда от) X ('- одушевеност', '+ конкретност'). Тук се включват терминологичните названия на минерали, вещества и др. според мястото на откриването или

между роднини изобщо, напр. между дъщеря и баща, срв. *Иванова*₁ 'дъщеря на *Иван*' [суфикс -**ов(а)**] и *Иванова*₂ 'съпруга на *Иванов*' (формант -**а**), чеш. *Krejčová*₁ 'manželka pana Krejčího' [(суфикс -**ов(á)**] и *Krejčová*₂ 'dcera pana Krejčího' [(суфикс -**ов(á)**)].

¹³ Срв. при собствените имена: *Генко Гинкин* (мъжът на Кака Гинка от *Под игото* на Иван Вазов); *Нонин* (презиме на мъж, образувано от личното име на майката), *Петканчин* (от *Петканица*) и др. (*Грамматика на съвременния български книжовен език*, 1983, с. 74).

находището им, напр. *амазонит* (← *Амазонка*), *мурманит* (← *Мурманск*), *тюрингит* (← *Тюрингия*); чеш. *aragonit* (← *Aragonie*), *dolomit* (← *Dolomity*) и др.

1.3. Представеното описание на категорията *nomina posessiva* няма претенции за изчерпателност. Надявам се то да послужи като отправна точка за бъдещи изследвания, които да обемат и останалата част от производната субстантивна лексика в двата езика.

2.0. Посесивност изразяват и съществителни извън категорията *nomina posessiva*. В тяхната семантика отношението на притежание/принадлежност сякаш е скрито, не изпъква на преден план, т.е. при тях посесивната сема е в комбинация с друга сема / други семи, която/които се приема/т за водещ/и.

2.1. Така например посесивност в българския език изразяват и съществителни *nomina quantificativa* от типа *дядови, вуйчови, чичови, бабини, лелини, стринкини*¹⁴, назоваващи сборно множество, включващо всички лица от семейството на лицето, означено с мотивиращото име. Тези съществителни са образувани от роднински названия с помощта на суфикс *-ови* (от произвеждащи основи в мъжки или среден род) и *-ини* (от произвеждащи основи в женски род) (вж. по-подробно Аврамова, 2010).

В полски подобен тип множество назовават съществителни от типа *profesorstwo* 'profesor i jego żona': множество, състоящо се от двама души, които се намират в съпругески отношения, т.е. отношения на принадлежност; срв. също *doktorostwo, dyrektorostwo, synostwo, wujostwo* и др. (Иванов, 1989, с. 46; *Българско-полска съпоставителна граматика*, 1994, с. 86).

2.2. Скрита посесивност има и при съществителни от категорията *nomina attributiva*, назоваващи субстанция (в случая: лице), характеризирана според наличието на специфичен признак, белег, черта, напр. *двойкар* 'този (= ученик/студент), който често получава двойки (на изпит)', *гърбушко* 'този, който има гърбица', *шкембелия* разг. 'този, който има (голямо) шкембе', *глунак* ['този, който е глупав (= има, притежава качеството 'глупав')]; чеш. *břicháč* 'ten, kdo má velké břicho', *hlavoun* 'ten, kdo má velkou hlavu', *hlupák* 'ten, kdo je hloupý' [= má vlastnost 'hloupý'].

¹⁴ Също при съществителните собствени: *Иванови, Стоянови, Буденброкови, Гулденбургови*; чеш. *Přemyslovci, Habsburkové* (Petr, 1986, с. 49).

2.3. Девербалните съществителни, производни от глаголи, съдържащи посесивни предикати, унаследяват посесивната сема (при някои от тях съчетана с каузативна сема) на произвеждащите ги глаголи, напр. *притежател; дарител, получател, носител, владетел, спестовник, длъжник, разсипник, обирник/обирджия* разг., *раздавач, продавач, препродавач, купувач, прекупвач, откупвач, преносвач, наследник* и др.; чеш. *dárce, majitel, držitel, vlastník, prodavač, nákupce, spořitel, dlužník, vládce* и др.

3.0. Представеното изложение няма претенции да опише в пълнота всички прояви на посесивност при субстантивните деривати в двата езика. Неговата основна цел е да покаже, че посесивност в българския и чешкия език изразяват не само притежателните прилагателни (за лична и обща принадлежност), притежателните и възвратно-притежателните местоимения, някои глаголи и субстантивни композитуми, посочвани най-често като примери в научните трудове, но и други производни съществителни, на които в изследванията е обръщано по-малко внимание или изобщо не е обръщано внимание от гледна точка на притежателността.

3.1. Направената съпоставка показва, че българският език се отличава с по-голямо разнообразие при назоваването на посесивните отношения. Типът номинация, при който съпругът се назовава чрез съпругата (т. 1.2.2.), не е представен в чешкия език; само в българския се срещат и съществителни *pluralia tantum* от типа *дядови, бабини* със събирателно значение, включващо и посесивна сема (т. 2.1.).

Назоваването на лицето от женски пол чрез лицето от мъжки пол, с което това лице е в съпругески (или други роднински) отношения, е езиково отражение на света, в който централно (и господстващо) място се отрежда на Мъжа. В българския и чешкия превод на Библията с една и съща дума се назовава *мъж* и *човек*, а за *жена* има отделна дума, срв. „И създаде Господ Бог от реброто, взето от човека, жена, и я заведе при човека“ (Първа книга Мойсеева – Битие 2: 22)¹⁵. „A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu“ (První Mojžíšova – Genesis 2: 22)¹⁶.

¹⁵ Библия или книгите на Свещеното писание на Стария и Новия завет. Света Гора, Атон, Славянобългарски манастир „Св. вмчк Георги Зограф“, 2009.

¹⁶ Bible. Písmo svaté starého a nového zákona. Český ekumenický překlad. Česká biblická společnost, 1992.

Съкращения

СО – словообразователна основа

СФ – словообразователен формант

Литература

Dokulil, M. (1962). *Tvoření slov v češtině: 1. Teorie odvozování slov*. Praha: Academia.

Petr, J. (Ed.). (1986). *Mluvnice češtiny: 2. Tvarosloví*. Praha: Academia.

Аврамова, Ц. (2003). *Словообразователни тенденции при съществителните имена в българския и чешкия език в края на XX век*. София: Херон Прес.

Аврамова, Ц. (2010). За граматичния и лексикален статус на някои названия за сборно множество в съвременния български книжовен език. In Ц. Аврамова, Ц. Георгиева, Х. Холиолчев, & Л. Крумова-Цветкова (Eds.), *Слово и словесност: Сборник в чест на 70-годишнината на ст.н.с. д-р Юлия Балтова* (pp. 195–204). София: Емас.

Аврамова, Ц. (2018). Универб(из)ация и езикова икономия в славянските езици. In A. Šehović (Ed.), *Univerbacija/univerbizacija u slavenskim jezicima* (pp. 43–58). Sarajevo: Slavistički komitet Sarajevo. Retrieved June 19, 2018, from <http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>

Балтова, Ю. (1988). *Структура и семантика на суфиксалните съществителни имена в съвременния български книжовен език*. Unpublished manuscript.

Българско-полска съпоставителна граматика: 3. Семантичните категории количество и степен. (1994). София: Академично издателство „Марин Дринов“.

Георгиева, Ц. (2016). *Родството и роднинските названия в българския език (семантика и лексикографско представяне)*. София: Авангард Прима.

Граматика на съвременния български книжовен език: Том 2. Морфология. (1983). София: Издателство на БАН.

Иванов, В. В. (Ed.). (1989). *Категория посесивности в славянских и балканских языках*. Москва: Наука.

Костадинова, М. (2008). *Опозицията свой/чужд в чешкия и българския език*. София: Стигмати.

Младенова, М. (2017). *Семантика на посесивните глаголи в българския, чешкия и руския език* (Автореферат на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на филологическите науки“). София.

Петров, И. П. (2017). Някои славяно-германски паралели в структурата и произхода на деминутивните суфикси. In М. Стефанов, П. Мартинова, Д. Григоров, Р. Петрова, В. Колев, & Т. Георгиева (Eds.), *Мултикултурализъм и многоезичие: Сборник с доклади*

от Тринадесетите международни славистични четения София, 21–23 април 2016 г.: Т. 1. Лингвистика (pp. 428–435). Велико Търново: Фабер.

Топоров, В. Н. (1986). О некоторых предпосылках формирования категории посесивности. In *Славянское и балканское языкознание: Проблемы диалектологии: Категория посесивности* (pp. 142–166). Москва: Наука.

Bibliography (Transliteration)

Avramova, T. (2003). *Slovoobrazovatelni tendentsii pri sŭshtestvitelnite imena v bŭlgarskii i cheshkii ezik v kraia na XX vek*. Sofia: Kheron Pres.

Avramova, T. (2010). Za gramatichnii i leksikalen status na niakoi nazvaniia za sborno mnozhestvo v sŭvremennii bŭlgarski knizhoven ezik. In T. Avramova, T. Georgieva, K. Kholiolchev, & L. Krumova-Tsvetkova (Eds.), *Slovo i slovesnost: Sbornik v chest na 70-godishninata na st.n.s. d-r Iuliia Baltova* (pp. 195–204). Sofia: Emas.

Avramova, T. (2018). Univerb(iz)atsiia i ezikova ikonomiia v slavianskite ezitsi. In A. Šehović (Ed.), *Univerbacija/univerbizacija u slavenskim jezicima* (pp. 43–58). Sarajevo: Slavistički komitet Sarajevo. Retrieved June 19, 2018, from <http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>

Baltova, I. (1988). *Struktura i semantika na sufiksalnite sŭshtestvitelni imena v sŭvremennii bŭlgarski knizhoven ezik*. Unpublished manuscript.

Bŭlgarsko-polska sŭpostavitelna gramatika: 3. Semantichnite kategorii kolichество i stepen. (1994). Sofia: Akademichno izdatelstvo “Marin Drinov”.

Dokulil, M. (1962). *Tvoření slov v češtině: 1. Teorie odvozování slov*. Praha: Academia.

Georgieva, T. (2016). *Rodstvoto i rodninskite nazvaniia v bŭlgarskii ezik (semantika i leksikografsko predstaviane)*. Sofia: Avangard Prima.

Gramatika na sŭvremennii bŭlgarski knizhoven ezik: Tom 2. Morfologiia. (1983). Sofia: Izdatelstvo na BAN.

Ivanov, V. V. (Ed.). (1989). *Kategoriiia posessivnosti v slavianskikh i balkanskikh iazykakh*. Moskva: Nauka.

Kostadinova, M. (2008). *Opozitsiata svoi/chuzhd v cheshkii i bŭlgarskii ezik*. Sofia: Stigmati.

Mladenova, M. (2017). *Semantika na posesivnite glagoli v bŭlgarskii, cheshkii i ruski ezik (Avtoreferat na disertatsionen trud za prisŭzhdane na nauchnata stepen “doktor na filologicheskite nauki”)*. Sofia.

Petr, J. (Ed.). (1986). *Mluvnice češtiny: 2. Tvarosloví*. Praha: Academia.

Petrov, I. P. (2017). Niakoi slaviano-germanski paraleli v strukturata i proizkhoda na deminutivnite sufiksi. In M. Stefanov, P. Martinova, D. Grigorov, R. Petrova, V. Kolev, & T. Georgieva (Eds.), *Multikulturalizŭm i mnogoezichie: Sbornik s dokladi ot Trinadesetite mezhdunarodni slavistichni cheteniia Sofia, 21–23 april 2016 g.: T. 1. Lingvistika* (pp. 428–435). Veliko Tŭrnovo: Faber.

Toporov, V. N. (1986). O nekotorykh predposylkakh formirovaniia kategorii possessivnosti. In *Slavianskoe i balkanskoe iazykoznanie: Problemy dialektologii: Kategoriia possessivnosti* (pp. 142–166). Moskva: Nauka.

Expression of possessiveness in derivative substantive vocabulary of the Bulgarian and Czech languages

Summary

The article is dedicated to researching the manifestations of possessiveness in some nouns of the Bulgarian and Czech languages. We start from the definition of possessiveness as a relation between the objects of extralinguistic reality, whereby one is the possessed object (*possessum*), the other one is its holder (*possessor*). In possessive semantics, a central place amidst the nouns is assigned to the *nomina possessiva*. Nevertheless, possessiveness is also expressed by nouns belonging to other word formation categories, where possessive semantics is not the leading one.

Sposoby wyrażania posesywności w derywatach rzeczownikowych języka bułgarskiego i czeskiego

Streszczenie

Artykuł rozpatruje sposoby wyrażania posesywności niektórych rzeczowników w języku bułgarskim i czeskim. Podstawą jest definicja posesywności jako stosunku między obiektami z rzeczywistości pozajęzykowej, z którym jeden jest obiektem posiadania (*possessum*), a drugi posiadaczem (*possessor*). Centralne miejsce wśród rzeczowników z semantyką posesywną

zajmują *nomina possessiva*. Posesywność wyrażana jest jednak również przez rzeczowniki z innych kategorii słowotwórczych, w których nie dominuje semantyka posesywna.

Keywords: possessiveness; *possessor*; *possessum*; word formation; noun

Słowa kluczowe: posesywność; *possessor*; *possessum*; słowotwórstwo; rzeczownik

Tsvetanka Avramova, Faculty of Slavic Studies, St. Kliment Ohridski University, Sofia

Correspondence: avramova.cv@slav.uni-sofia.bg

This work has been self-funded by the author.

Competing interests: The author has declared she has no competing interests.